

'Best onaangenaam, al die ganzen op je land'

Boeren in gedooggebieden krijgen een acceptabele vergoeding voor het toelaten van ganzen op hun land, zeggen ze zelf. Al heerst er bij sommigen wel wat twijfel over de schadetaxatie en schiet er niets over als vergoeding voor medegebruik, toch zijn ze dolblij dat ze binnen het ganzengebied vallen. Daarbuiten is er gedoe om elk tientje schadevergoeding. 'Verjagen? Dat werkt niet.'

Half oktober is het nog stil in de uiterwaarden van de IJssel bij Ellecom. Melkveehouder Chris Kraaijvanger is bijna gereed met zijn voorbereidingen voor de ontvangst van duizenden wintergasten, hoofdzakelijk Kolganzen en Grauwe ganzen. De 80 hectare grasland van Kraaijvanger staat er glanzend bij; op 20 hectare bouwland is hij bezig gras in te zaaien. 'Dat doe ik om de vogels in dit ganzenopvanggebied te houden. Na februari mag ik het weer onderploegen', aldus Kraaijvanger.

'In de jaren zeventig verschenen hier de eerste ganzen. Nu zitten er duizenden op mijn land. Ach, er zijn denk ik maar weinig boeren die daar in de wintermaanden moeite mee hebben. Zelf vind ik het ook prachtig om te zien hoe ze in grote groepen over de IJssel trekken', aldus Kraaijvanger. 'Het zou alleen wel fijn zijn als ze per 1 februari weer vertrekken. Met een lauwwarm voorjaar bevalt het ze hier zo goed dat ze soms tot in mei blijven.'

De vogels doen zich dan te goed aan de jonge eiwitrijke grassprietten, die heel vroeg in het voorjaar weer gaan groeien. Toch is de gederfde hoeveelheid gras vaak niet de belangrijkste kostenpost. Als de uiterwaarden nog onder een dun laagje wegzakkend water staan, is het leed niet te overzien. 'Daar zijn ganzen echt dol op, daar storten ze zich op. Met het wegtrekkende water lopen ze mee en met hun poten versmeren ze dan de grond; hele percelen veranderen dan in een modderpoel met amper nog een sprietje gras.' De ganzenschade van Kraaijvanger bedraagt daardoor jaarlijks tussen de 10 - en 20 duizend euro.

Kraaijvanger prijst zich gelukkig dat zijn land, net als dat van de burens, sinds een aantal jaren door de provincie Gelderland is aangewezen als ganzengedoogzone. Daarvoor moest hij zich bij elke nieuwe schade melden bij het Faunafonds. 'De ganzen verjagen mag niet, omdat dit ook een Vogelrichtlijngebied is. Meldingen bij het Faunafonds leidden tot heel veel discussie, gedoe en heel veel administratie. Bovendien had ik een eigen risico. Dat is net alsof jij met je auto tegen de mijne aanrijdt en ik mijn eigen risico moet aanspreken.'

Nu krijgt Kraaijvanger een vaste vergoeding per hectare – 102 euro per hectare grasland bijvoorbeeld – en in het voorjaar komt een taxateur van het Faunafonds de schade van de hele winter taxeren. 'De vergoeding die ik krijg, dekt wel globaal de schade, maar er blijft geen vergoeding over voor medegebruik', vertelt Kraaijvanger. 'Als je bijvoorbeeld een kamer verhuurt dan wil je niet alleen dat schade wordt vergoed, maar ook dat je iets ontvangt voor het medegebruik van je huis.'

'Bovendien valt het me op dat de schade, sinds we gedoogzone zijn, volgens het Faunafonds geringer is dan de jaren daarvoor. Dat is natuurlijk raar, want de aantallen ganzen zijn in de loop der jaren alleen maar toegenomen. Het lijkt erop of ze rekening houden met die vaste vergoeding.'

Volgens Wilfried Berendsen, coördinator van agrarische natuurvereniging 't Onderholt, met in de IJsselvallei van Rheden tot Deventer in totaal 1400 hectare ganzengedooggebied, zijn er nog wel degelijk knelpunten voor de boeren. 'De schadebepaling, aan de hand van referentiepercelen, is een terugkerend discussiepunt. We hebben voorgesteld, op potentiële referentiepercelen draden te spannen om ganzen te weren, maar daar wil het Faunafonds niet aan, in de luwte van die draden zou het gras te hard groeien. Ik geloof ook dat ze bang zijn dat de boeren er wat extra kunstmest op gaan gooien.' Kraaijvanger ergert zich aan de houding van het Faunafonds. 'Het is natuurlijk goed dat ze zuinig zijn met gemeenschapsgeld. Maar als je iets wilt van mensen, dan zou ik zeggen: wees eens een beetje genereus.' Wat hem bovendien stoort, is de trage betalingswijze. 'In heb nu weer graszaad gekocht, maar ik heb de vergoeding plus de schade van vorig jaar nog niet eens ontvangen. De beschikking van vorig jaar is in Brussel nog niet goedgekeurd, maar wat boeit mij dat?' 'Ik vind het een schande dat de boeren zoveel moeten voorschieten', vult Berendsen aan. 'Dat doet het vertrouwen geen goed.'

Wel maakt Berendsen duidelijk dat Kraaijvanger beter af is dan boeren die buiten een gedoogzone werken. 'Die moeten de ganzen van hun land verjagen. Dat werkt niet. Van vlaggetjes in het weiland trekken ze zich niets aan, en verstoren helpt ook niet. Tot 12.00 uur 's ochtends is dat toegestaan. Na een tijdje weten die ganzen dat precies. Ga maar eens op de dijk kijken; tot 12.00 uur zitten ze in de uiterwaarden in de gedoogzone, daarna trekken ze de dijk over, en dat zijn grote koppels hoor.'

'Ik weet dat er boeren zijn die een stapel schadeformulieren naast de fax hebben liggen en elke ochtend een melding doen bij het Faunafonds. Dat is toch een verschrikkelijk gedoe, voor alle partijen? Aan de andere kant zijn er ook boeren, bijvoorbeeld met weinig grond en dus relatief weinig schade, die zich door het eigen risico van 250 euro per melding laten afschrikken. Daardoor wordt de schade door ganzen flink onderschat, denk ik. Vooral in Vogelrichtlijngebieden waar de boeren de ganzen zelfs niet mogen wegjagen, is dat eigen risico onredelijk', aldus Berendsen.

Ook op de weilanden van Fouke de Vries, bestuurslid van ganzen-gedoogvereniging De Súdwesthoeke, ruim 6000 hectare opvanggebied in Friesland, is het nog stil. 'Ik heb alleen nog wat verspieters gezien, maar binnenkort strijken hier vast weer duizenden Kleine riet-, Brand- en Kolganzen neer. Dat is best onaangenaam, al die ganzen op je land, maar de vergoeding is redelijk, dat maakt het acceptabel.' De Vries beaamt dat er soms wat discussie is over de referentiepercelen. 'Ach, ik ga er maar vanuit dat we goede taxateurs krijgen.'

Corrie Terpstra, voorzitter van de Guozzekrite, ruim 2000 hectare in de top van de provincie Friesland, is eveneens content met de vergoeding. 'De overheid dacht een tijdlang dat het met wat minder ook wel ging, maar nu is het oké.' 'De schade is duidelijk', aldus Terpstra. 'Als in de rest van Friesland het gras 10 tot 20 cm hoog staat, zitten wij nog met bruine grond, zeker op de plekken waar de ganzen lang blijven hangen', aldus de voorzitter van de Guozzekrite. 'Voor de boeren buiten het gebied is het een heel ander ver-

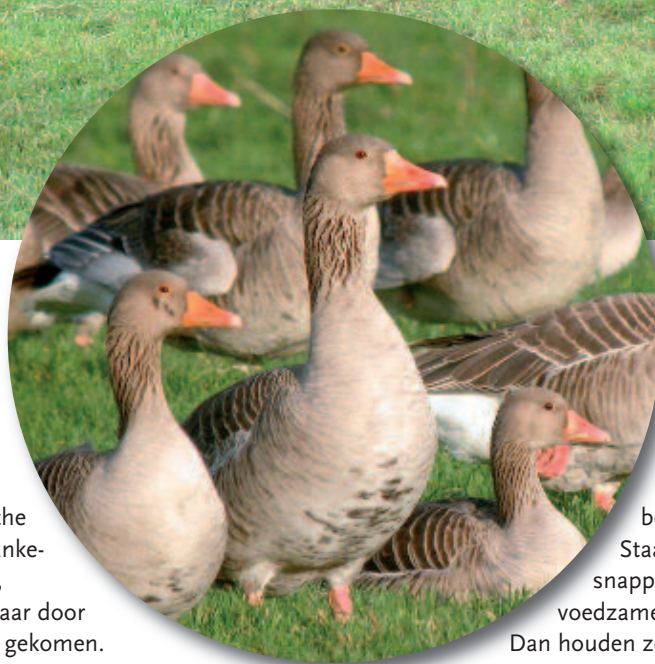
Chris Kraaijvanger (foto: H. Balder).

haal. Als hier het gras op is, gaan de ganzen naar de burens. Er moeten snel mogelijkheden komen om de populatie daar beter aan te pakken, bijvoorbeeld met meer afschotvergunningen.'

De Guozzekrite, van 1997, is de oudste agrarische ganzenopvangvereniging van Nederland. Aanvankelijk bestonden er plannen voor ganzentoeerisme, informatieborden en een informatiecentrum, maar door geldgebrek zijn die plannen nooit van de grond gekomen. 'We hebben wel samen met de vogelbescherming een folder over ganzen gemaakt, maar geld verdienen met ganzentoeerisme, dat is echt nog heel ver weg', aldus Terpstra. Ook Kraaijvanger in de IJsselvallei verwacht daar niets van 'Een bed & breakfast beginnen? Kom nou, ik moet er niet aan denken, ik ben al blij als ik af en toe een uurtje vrij heb.'

In de polder Arkemheen, net boven Nijkerk, heeft Wouter Bouw, coördinator van de agrarische natuurvereniging, eveneens weinig fiducia in extra inkomsten uit toerisme. 'Er komen hier wel veel mensen naar weidevogels en ganzen kijken, maar er is geen boer die daarmee een extra cent verdient', aldus Bouw. 'Toerisme zou de rust denk ik ook te veel verstoren.'

Arkemheen zit in een bijzondere positie: het gedooggebied van maar 365 hectare ligt in een polder die driemaal zo groot is. 'De provincie was door de hectares heen, andere gebieden gingen

voor', aldus Bouw. 'Het gebied is daardoor nu wel erg klein. Die ganzen en Smienten zijn niet gek. Die slapen in de extensief beheerde terreinen van Staatsbosbeheer, maar ze snappen best dat het lekkere, voedzame gras bij de boeren staat.

Dan houden ze zich echt niet aan de gebiedsgrenzen.'

'Verjagen is onbegonnen werk', meent Bouw. '80 procent van de eigenaars heeft een klein perceel in de polder, maar woont op 10 tot 15 kilometer afstand. Ik denk ook niet dat boeren die ganzen in de winter zo erg vinden, mits ze er een redelijke beloning voor krijgen, zonder al te veel gedoe en zonder gevecht om het laatste tientje.' In de zomer ligt dat anders.

'Tien jaar geleden waren er hier nog geen overzomerende ganzen. Nu broeden hier Grauwe-, Brand- en Canadese ganzen. De schade die ze aanrichten, begint hand over hand toe te nemen.'

Chris Kraaijvanger in Ellecom begrijpt de zorgen in Arkemheen. 'Ik had afgelopen jaar zo'n 50 tot 60 overzomerende Grauwe ganzen op mijn land. 'Dat is nog niet echt een probleem, maar dat komt wellicht wel. Wegjagen mag namelijk niet. Maar vertel mij eens hoe ik de schade moet aantonen?'